

DE VEGHE ÎN CASA MĂRIEI SALE

File de pateric de la Mănăstirea Putna

Apare cu binecuvântarea
Înaltpreasfințitului Pimen,
Arhiepiscop al Sucevei și Rădăuților

PUTNA 550

EDITURA MITROPOLIT IACOV PUTNEANUL, 2017

*Apărătoare Doamnă, pentru biruință, mulțumiri,
izbăvindu-ne din nevoi, aducem ție,
Născătoare de Dumnezeu, noi, robii tăi.
Ci, ca ceea ce ai stăpânire nebiruită, izbăvește-ne pe
noi dintru toate nevoile, ca să strigăm ție:
Bucură-te, Mireasă, pururea Fecioară!*

BINECUVÂNTARE

Mănăstirea Putna, pentru orice român și fiu al Bisericii strămoșești, rămâne peste veacuri „Ierusalimul neamului românesc”, potrivit mărturisirii poetului nostru nepereche, Mihai Eminescu.

La Putna, orice pelerin și, mai ales, orice viețuitor trăiește cele mai puternice și înalte sentimente patriotice și creștinești. De aceea, viețuitorii și stareții Mănăstirii Putna au trăit și s-au nevoit cu mult spor duhovnicesc, având ca pildă pe Sfântul Voievod Ștefan cel Mare.

Ca viețuitor și stareț al Mănăstirii Putna dau mărturie doar despre câțiva părinți care s-au evidențiat într-un mod cu totul deosebit, întreaga lor agonisită zestre duhovnicească rămânând taina vieții lor, care se va descoperi în văzul întregii lumi – în fața tronului de judecată al lui Dumnezeu.

Părintele Dosoftei Murariu, bogat în cunoștințe teologice și în nevoie duhovnicești, a fost o pildă de integritate morală înaintea „mai-marilor” din perioada regimului comunist-ateu.

Părintele Damaschin Schipor, chip al blândeții și al răbdării, iarna, când despica lemnele pentru foc, veneau vrăbiile care se înfruptau din larvele sălășluite în miezul buștenilor foarte bătrâni; vrăbiile luau larvele în cioc și le mâncau stând pe umerii părintelui Damaschin.

Părintele Iachint Unciuleac, duhovnic și rugător iscusit, pravilist cu totul pătruns de conștiința prezenței tainice a lui Dumnezeu în timpul rugăciunii și nu numai.

Părintele Gherasim, stareț al Putnei și apoi Episcop-vicar al Arhiepiscopiei Sucevei și Rădăuților, un model de râvnă și cumpănire

al vieții și dăruire statornică în lucrarea de conducere a obștii mănăstirii, în vremurile regimului comunist-ateu, a împletit pilduitor cele ale Martei cu cele ale Mariei.

Inițiativa părintelui stareț, arhimandritul Melchisedec Velnic, și osteneala părinților obștii Putnei în alcătuirea și în publicarea acestei cărți sunt cu totul meritorii, pentru care le împărtășim binecuvântarea părintească.

PIMEN,

A handwritten signature in black ink, appearing to read 'Pimen', with a stylized flourish at the end.

ARHIEPISCOP AL SUCEVEI ȘI RĂDĂUȚILOR

ÎNCHINARE

Ce rugă ai avut, Măria Ta, când, în 10 iulie 1466, ai pus temeliile acestei mănăstiri? În candela smerită care ne-a rămas până astăzi ca mărturie, pus-ai acolo oare vreo lacrimă vrednică de a hrăni generații întregi de fii ai neamului tău, ce au trecut prin fața ta, prin fața mormântului tău?

Până astăzi, din smerita candelă și din smerita rugăciune a ta țâșnește izvor ce adapă conștiințele tuturor celor ce se pleacă și cer. Pe toți îi înveți să simtă și să gândească românește. Pe toți îi înfiori cu dragostea-ți nemărginită față de Dumnezeu cel adevărat. Pe toți îi înveți că neamul, credința și Biserica sunt comorile ce trebuie apărate. Și, din acel binecuvântat 10 iulie și până astăzi, mulți ți-au simțit credința statornică, dragostea puternică și inima-ți ca o pâine ce se frânge și se împarte.

Înainte de Măria Ta știm că au fost rugători fierbinți pe aceste locuri, și a lor vrednicie o cinstim. Dar când ai tras cu arcul și ai fixat Altarul nu se cunoștea nimic, doar o sfântă și curată poiană. Rămășițele de sub Casa domnească ce o ai zidit, găsite mai târziu, când tot un Teoctist, nu ca cel dintâi care te-a uns domn, ci al doilea, viitor Patriarh, a ctitorit o nouă Casă domnească, sunt vrednică mărturie a sfințeniei locului.

Ruga ta și așezarea ta la temelia ei au făcut din întâia-ți ctitorie, Putna, o maică vrednică pe care o fericim cu adevărat, un crin al Moldovei, un Ierusalim al neamului românesc, o viță ce a odrăslit strugurii harului – monahii cei ce cu viețuirea lor îngerească ți-au înveșmântat casa. Dar toți s-au hrănit din vița ta. Tu ai fost rădăcina, iar ei s-au silit să fie rodul.

Hrisoavele domnești și actele de danie, cât și odoarele sfinte ce se păstrează până azi, dau mărturie despre grija ce ai avut pentru ctitoria ta cea iubită, cât și despre starea de înflorire a mănăstirii în acele vremuri. Veacurile au trecut, multe din zestrea veche a mănăstirii nu s-au

mai păstrat, dar a ajuns până la noi marea comoară strânsă an după an în sufletele părinților care au viețuit aici. Alături de tine, marele ctitor, călugării putneni au zidit și au dus mai departe Putna așa cum o cunoaștem până astăzi.

Părinților iubitori de Dumnezeu și de frumos, închinare!

Numele tuturor sunt știute doar de Dumnezeu și ți-s cunoscute ție, Sfinte Ștefane. Aflăm și noi de un Vasile, un Casian, un Eustatie, un Nicodim, un Mardarie sau alții ca ei din însemnările făcute pe ruco-delia lor, adevărate obiecte de artă ce ne încântă pe toți și ne fac să ne plecăm smerit.

Închinare acestor cinstitori de Dumnezeu și iubitori de frumos, strămoșilor noștri cumiți, de la care și prin care am primit odorul sfânt și Maica noastră duhovnicească, Putna, din inimile tuturor.

Lor, Mărite Ștefane, le închinăm aceste pagini, pentru că au știut a sta de veghe în casa Măriei Tale. S-au silit după a lor putere; unii au caligrafiat și au copiat manuscrise, alții au pictat icoane, alții ani de zile și-au încercat răbdarea așezând chipuri sfinte în sfinte broderii. Iar alții, chemați în slujiri mai înalte, stareți, episcopi, mitropoliți, cu toții s-au silit să se identifice cu bucuria și necazul neamului, ale neamului tău, pe care l-ai iubit și l-ai prețuit. Dar marea lor majoritate s-au silit să se ridice la ceea ce tu ai dorit să fie cu adevărat – „rugătorii mei”.

Despre ei, despre toți acești vrednici înaintași am încercat, Măria Ta, la împlinirea sorocului a 550 de ani de când ai ctitorit Putna, a nu-i uita și a-i aduce mai întâi în inimile noastre pentru a ști a veghea, apoi înaintea neamului și a țării ca modele vrednice de urmat. Acum, când alături de tine a venit și al doilea ctitor sfânt, Mitropolitul Iacob, lăudat să-i fie numele!

Tuturor, smerită închinare și le cerem neuitare...!

Arhimandrit Melchisedec Velnic,
Starețul Mănăstirii Putna

Duminica Mironosițelor, 2017

PERIOADA ȘTEFANIANĂ

1466–1529

În prima perioadă de existență a Mănăstirii Putna s-au împletit voia lui Dumnezeu cu răspunsul bun al ctitorului ei, Sfântul Voievod Ștefan cel Mare. Pe locul unde a existat o străveche vatră sihăstrească, Sfântul Ștefan a ridicat în 1466–1469 prima ctitorie a Măriei Sale, hotărând de atunci că aici va fi înmormântat. Astfel a luat ființă mănăstirea care va fi necropola celui mai renumit conducător român și, prin aceasta, locul care va atrage viețuitori, ajutători și închinători care au simțit rostul acestui sfânt locaș.

Închinată Maicii Domnului, într-un moment în care Sfântul Ștefan ducea Moldova spre culmile înfloririi și stabilității sale, ea reprezenta și o jertfă pe care domnul țării și poporul o aduceau Preasfintei Născătoare de Dumnezeu și Pururea Fecioarei Maria, cerându-i ocrotirea.

Primii egumeni ai ei, primii ierarhi care au sfințit-o și apoi au resfințit-o după un mare incendiu, primele generații de viețuitori au avut înaintea lor ctitorul și gândul său. Au lucrat potrivit acestuia, cu conștiința că este gândul lui Dumnezeu cel ce luminează și însuflețește pe ctitor.

Astfel, Hristos a luat chip în nevoința monahilor, a luat chip prin cuvintele cărților copiate aici, prin icoanele brodate la mănăstire, prin cântările ce L-au slavoslovit, a luat chip în sufletele închinătorilor prin slujbele și povățuirea dreaptă a duhovnicilor.

Atunci când trupul ctitorului s-a așternut cuminte sub piatra pregătită din timp, iar sufletul său s-a înălțat la cer, întru slava sfințeniei, monahii rămași de veghe în casa Măriei Sale știau ce au de făcut: să continue viața sa de jertfă întru apărarea credinței și slujirea poporului.

În generațiile începutului, ascultarea monahilor față de ctitor a fost deplină și astfel au pus împreună o temelie pe care se vor clădi, până

astăzi, mai bine de cinci secole și jumătate de viață monahală întru credința dreaptă și dragostea de aproapele.

Când, începând cu 1755, Sfântul Iacob Putneanul va reface Putna pentru a fi demnă de statutul de „cap al tuturor mănăstirilor Moldovei”, când, în 1871, Putna va fi considerată „Ierusalim al neamului românesc”, iar mormântul Sfântului Ștefan „altar al conștiinței naționale”, când, în 1992, un pelerin va însemna în cartea de impresii „Putna – inima și conștiința României Mari” – acestea toate nu vor fi decât roadele în timp ale gândului și rugăciunii Sfântului Ștefan și ale primelor generații de monahi: „Primește, Maică a lui Dumnezeu, jertfa aceasta pentru poporul acesta și du-l neîntinat la Fiul tău și Dumnezeuul nostru, Iisus Hristos!”

VECHII SIHAȘTRI

Chilia în piatră din preajma Mănăstirii Putna, denumiri precum *Poiana sihaștrilor*, *Poiana Ursoaia*, toate atestă că pe Valea Putnei au trăit diferiți pustnici.

Cercetările arheologice care s-au desfășurat la mănăstire în anul 1981 au adus la lumină urmele unei vechi necropole monahale, datând nu mai târziu de a doua jumătate a secolului al XIV-lea. Sub temeliiile vechii Case domnești a Sfântului Ștefan cel Mare, la jumătate de metru sub vechea fundație, s-au găsit cinci morminte monahale, iar înlăuntrul lor, osemintele a cinci sfinți, „galbene și frumoase de-ți venea să le iei și să le săruți”, cum rememora mai târziu Părintele Patriarh Teoctist Arăpașu la canonizarea Sfântului Voievod Ștefan, în 1992. Cu cinste și cu evlavie, părinții le-au așezat în cimitirul mănăstirii, alături de osemintele ieromonahului Serapion Blaga. Dumnezeu nu a lăsat lumina ascunsă sub obroc, în oricâtă smerenie s-au înveșmântat ei.

Cum niciun creștin nu ar ridica o clădire de locuit peste un mormânt sau peste un cimitir, înțelegem că marele ctitor al Putnei și monahii cei dintâi nu au știut de existența celor cinci morminte acoperite de vremuri. Pe această străveche vatră monahală, părăsită poate, dar având zestrea nevoițelor duhovnicești ale neștiuților călugări ai începuturilor ei, gândul lui Dumnezeu nu o va da uitării. Părintele Ceresc îl va alege pe Sfântul Ștefan cel Mare să ctitorească aici o mănăstire de zid, „mănăstirea sa dragă”, cum o numea, „împărătescul lăcaș” și „cap tuturor mănăstirilor Moldovei”, cum i se va spune peste secole.

Când și cum au petrecut acești sfinți sihaștri, nu știm, doar ei de vor voi să ni se descopere la ceas de taină. Noi să-i rugăm să nu ne uite, ci să mijlocească mila lui Dumnezeu și pentru noi.

CUPRINS

Binecuvântare	5
Închinare	7
PERIOADA ȘTEFANIANĂ	9
Vechii sihaștri	12
Sfântul Voievod Ștefan cel Mare	13
Sfântul Mitropolit Teoctist I	37
Sfântul Daniil Sihastru	46
Sfântul Ierarh Ghenadie	51
Arhimandritul Ioasaf	55
Arhimandritul Paisie cel Mic	56
Primii caligrafi și Scriptoriul de la Putna	58
Cuviosul Nicodim Caligraful	61
Cuviosul Casian Monahul	65
Cuviosul Vasile Monahul	66
Cuviosul Iacov Ieromonahul	68
Cuviosul Chiriac Schimonahul	69
Cuviosul Paladie Sihastrul	71
Cuviosul Spiridon Arhimandritul	73
Cuviosul Macarie Ieromonahul	77
Monahii broderi și Școala de broderie de la Putna	79
Protopsaltii și Școala muzicală de la Putna	83
Cuviosul Eustatie Protopsaltul	86
Cuviosul Pafnutie Protopsaltul	90
Cuviosul Antonie Protopsaltul	93
Arhimandritul Siluan	97

PERIOADA 1529–1700	99
Ritorul Lucaci	104
Ieromonahul Ioan	106
Episcopul Gheorghe de Rădăuți	107
Mitropolitul Anastasie	108
Arhimandritul Spiridon	111
Episcopul Eustatie de Roman	112
Episcopul Filotei de Roman și de Huși	113
Sfântul Teodosie de la Maniava	116
Sfântul Mitropolit Ilie Iorest	123
Episcopul Teofan de Rădăuți	127
Egumenul Ghervasie	130
Egumenul Filotei	131
A DOUA EPOCĂ DE ÎNFLORIRE	133
Mitropolitul Sava Balaci	137
Episcopul Calistru de Rădăuți	140
Episcopul Athanasie al Romanului	141
Mitropolitul Antonie al Moldovei	142
Cuviosul Atanasie Sihastrul și sihaștrii următori lui	155
Cuvioșii Lazăr și Teodosie	157
Cuviosul Dosothei	159
Sfântul Ierarh Iacob Putneanul, Mitropolitul Moldovei	162
Sfântul Cuvios Sila	191
Sfântul Cuvios Paisie	195
Sfântul Cuvios Natan	196
Descoperirea moaștelor Cuvioșilor Sila, Paisie și Natan	200
Cuviosul Arsenie	202
Arhimandritul Vartolomei Mazereanu	204
Ieroschimonahul Mihail Mazereanu	209
Ieromonahul Theoctist Gheorghiescu	212
Ieromonahul Dionisie Hudici	214
Episcopul Ierothei de Huși	217
Episcopul Gherasim-Clipa Barbovschi	220

Episcopul Antonie de Roman	222
Egumenul Calistrat Roschip	224
Egumenul Pahomie	227
Mitropolitul Gavriil Callimachi	228
Mitropolitul Leon Gheucă	234
Episcopul Inochentie al Hușilor	236
Arhimandriții Gherasim Putneanul și Vartolomei Putneanul	241
SUB STĂPÂNIREA AUSTRIACĂ	245
Episcopul Dositei Herescu	249
Egumenul Ioasaf	260
Egumenul Paisie Ioanovici	262
Ieromonahul Lavrentie Kirilescu	263
Episcopul Isaia Baloșescu	264
Arhimandritul Ghenadie Platenchi	266
Arhimandritul Artemon Bortnic	268
Ieromonahul Sevastian Gheorghiescu	270
Mitropolitul Arcadie Ciupercovici	274
Arhimandritul Teofil Patraș	277
Ieromonahul Gherasim Prelipcean	283
PERIOADA INTERBELICĂ	285
Arhimandritul Grigorie Volcinski	290
Mitropolitul Nectarie Cotlarciuc	293
Protosinghelul Atanasie Prelipceanu	296
Protosinghelul Paisie Prelipceanu	299
PERIOADA DUPĂ 1945	301
Arhimandritul Dosoftei Murariu	306
Protosinghelul Calinic Lupu	315
Ieromonahul Serapion Blaga	318
Schimonahul Marcu Dăncilă	320
Ieromonahul Damaschin Schipor	324
Arhimandritul Teodor Pavlo	330

Monahul Teodot – Teofil Lianu Dumbrăveanu	333
Protosinghelul Pamvo Buhăescu	338
Arhimandritul Iachint Unciuleac	344
Ieroschimonahul Chesarie Albeață	359
Arhiepiscopul Victorin Ursache	366
Episcopul Gherasim Putneanu	375
Monahia Benedicta – acad. Zoe Dumitrescu-Bușulenga	384
Arhidiaconul Teofilact Ciobîcă	397
Monahul Serafim Hasna	409
Stareții Mănăstirii Putna	420
Glosar	424

COLOFON

Cu voia Tatălui,
cu ajutorul Fiului
și cu săvârșirea Sfântului Duh,
apare această lucrare despre părinții și sfinții viețuitori
de-a lungul secolelor la Mănăstirea Putna,
în 14 mai 2017,
cu prilejul Proclamații solemne a
canonizării Sfinților Putneni
Sfântul Ierarh Iacob Putneanul, Mitropolitul Moldovei,
și Cuvioșii Sila, Paisie și Natan,
în cadrul manifestărilor prilejuite de
împlinirea a 550 de ani de la fondarea Mănăstirii Putna.

Lucrarea și publicarea acestei smerite rugi
s-au făcut cu binecuvântarea
Înaltpreasfințitului Pimen,
Arhiepiscopul Sucevei și Rădăuților,
prin osârdia Arhimandritului Melchisedec Velnic,
starețul mănăstirii,
și a obștii,
sprijiniți pe ostenele de ani de zile
ale membrilor și colaboratorilor
Centrului de Cercetare și Documentare „Ștefan cel Mare”
al Sfintei Mănăstiri Putna
și pe alte cercetări și scrieri aghiografice.